

הלכתא למעשה ולמשיחא בדרב היומרי

מסכת יומא

תוכן

1. א. רבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון אוסרין אלמא אין ברירה.....
2. ב. אם בא חכם למזרח עירובו למזרח למערב עירובו למערב.....
3. א. השוחט צריך שיקבל את כל דמו של פר.....
3. ב. הניח דם השעיר ונטל דם הפר.....
4. ג. כשם שמוזה לפני לפני כן מזה בהיכל ... וכשם שלפני לפני ... מדם השעיר כך מזה בהיכל.....

הלכה למעשה

דף נו:

א. רבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון אוסרין אלמא אין ברירה

מי שהיו לו¹ מאה לוג של יין טבל, ואמר שני לוגין שאני עתיד להפריש מהן אחר כך או מחר, הרי הן תרומה, ועשרה מעשר ראשון, ותשעה מעשר שני. יפריש מיד, ולא יתחיל וישתה על דעת שיניח בסוף שיעור תרומה ומעשרות, אלא יפריש ואח"כ ישתה, ואין אומרין שמה שהניח בסוף כשיעור ההפרשות כאילו נברר תחלה, שדבר שאינו מבורר עכשיו ומתברר אחר כך, אין אנו אומרין שהוברר הדבר למפרע, מפני שחייב תרומה ומעשרות מן התורה ואין אומרין בשל תורה נחשוב כאילו נברר עד שיברור².

¹ רמב"ם ודרך אמונה הלכות מעשר פרק ז הלכה א

² שבוזה נחלקו התנאים בנמ' לר"מ יש ברירה ואמרי' הוברר מעיקרא שזה הי' עומד להפריש ויכול לאכול ואף על גב שלא ייחד מקום לצפוננו או לדרומו, כיון שהוברר למפרע שזה התרו"מ הוי כקבע מקום ודעת ר"י שאין ברירה ולא חל כלל ופסקו בנמ' בדאורייתא אין ברירה ובדרבנן יש ברירה וכן פסקו רוב הפוסקים ודעת הר"ן דמספק פסקו כן בנמ' דמספקא להו אי יש ברירה או אין ברירה ולכן בדאורייתא מחמירין ובדרבנן מקילין אבל דעת מהרש"ל דקי"ל בדאורייתא בודאי אין ברירה ואין חל כלל [ואפי' יצא מזה קולא] ורק בדרבנן הקילו בזה וכן נוטה דעת החזו"א.

הלכתא למעשה ולמשיחא בדרב הירמי מסכת יומא

י"א שדין זה אפילו בזמן הזה או לקוח מגוי, וכן תרומת ירק שהם מדרבנן, מכיון שיש לו עיקר מן התורה אין ברירה³. ואפי' בספק אם מעושר כגון הלוקח מבין הכותים אין ברירה. וי"א⁴ שבזמן הזה נחשב מדרבנן לגמרי, ויש ברירה.

אך טבל של חו"ל או סוריא, כיון שהם מדרבנן ואין עיקרו מן התורה לכו"ע יש ברירה.

וכן חלת חו"ל, יש ברירה, ולפיכך מי נזכר בין השמשות בשבת שלא הפריש חלה אע"פ שאין לו חלות אחרות⁵ לא יפריש, שהרי חלת חו"ל יכול לאכול בלא הפרשת חלה ולשייר מעט עד אחר שבת ולהפריש מן המשויר שיש ברירה בדרבנן.

ולכן כשחל שבת בע"פ ולא הפריש חלה מהמצה בע"ש מבעוד יום, מותר להפריש אף בע"ש בין השמשות שא"א לאכול ולשייר חתיכה מכל מצה. וה"ה אם לא הפריש חלה מבעוד יום מהלחם חמץ שיאכל בבוקר בשבת.

ב. אם בא חכם למזרח עירונו למזרח למערב עירונו למערב

לכל אדם יש אלפיים אמה לכל כיוון שרוצה ללכת מחוץ לעיר, אך המערב עירוב תחומין לצד מסויים איבד את שטחו לשאר צדי העיר, כגון שעירב לצד מזרח כדי שיהיה לו ארבעת אלפים אמה ללכת, אינו יכול לצאת לשאר הצדדים.

ולפיכך מי ששמע שיש חכם שמגיע מחוץ לתחומה של העיר, כלומר מחוץ לאלפיים אמה, ורוצה ללכת לקבל פניו, ואינו יודע לאיזה רוח, ואז אם יערב לצד אחד ויבא החכם לצד האחר לא יוכל ללכת אליו, צריך להניח שני עירובים ואומר – לאותו צד שיבא החכם יקנה לי עירוב לרוח שיבא לו החכם, ובזה קנה לו. ואם חושש שאולי לא יבא כלל יכול לומר – אם לא יבא כלל אהיה כבני עירי, או אם יבואו שנים למקום שארצה אלך, והכל לפי תנאו.

ואפילו היה החכם רחוק משם בזמן ביה"ש יותר ממרחק ארבעת אלפים אמה מהעיר, ואפשר שלא גמר אז החכם בדעתו כלל לבוא לתוך ד' אלפים של העיר, ואולי היה בדעתו שלא לזוז כלל ממקומו וממילא לא קנה עירונו של זה. בכל זאת מועיל תנאו⁶.

³ חזו"א דמאי סי' ט"ז סק"א וכ"כ רעק"א בדמאי פ"ו מ"ד וכדעת התוס' ומהרש"ל ביש"ש ב"ק פ"ה דיני ברירה סי' יג, וצ"ע בדברי המג"א סי' שז ס"ק כב ובמהצדה"ש.

⁴ כ"כ בשו"ע יו"ד סי' של"א סי"א והמב"ט בתשו' סי' קצ"ו ורשד"ם חיו"ד סי' קצ"ב

⁵ וקו"ל שיותר שבות של איסור תיקון החלה בשבת, בין השמשות לצורך מצוה.

⁶ שאם כבר בא החכם קודם בין השמשות לאותו רוח אלא שהוא לא היה יודע להיכן בא עד למחר שנשמע לו, בודאי קנה לאותו רוח הגילוי מלתא בעלמא הוא דאיגלאי מלתא השתא דהווא עירוב קנה. שחסרון ידיעה, אינו ענין לברירה, שאם בעצם כבר הוברר הדבר עכשיו, אלא שאין אנו יודעים איך הוברר, יכול אדם להתנות

הלכתא למעשה ולמשיחא בדרה היומי

מסכת יומא

וטעם הדבר שלהלכה אנו פוסקים שבדינים דרבנן אנו אומרים "יש ברירה". כלומר שדבר שאינו מבורר עכשיו ומתברר אחר כך, אנו אומרים שהוברר הדבר למפרע. ואפילו אם תולה בדעת עצמו, שעל אף שהאדם שוקל עכשיו בדעתו אם להחליט כך או אחרת, ותלה הדבר במה שיחליט לאחר זמן, שכפי שיחליט אז כך הוא רוצה שיהיה עכשיו ולכאורה הרי גילה בדעתו עכשיו שהוא פוסח על שתי הסעיפים, בכל זאת אנו אומרים שהוברר הדבר שמתחילה היה דעתו לכך. וכן המתנה תנאי שאין בידו לקיימו, ובשעת התנאי ספק הוא והתנאי מתקיים מאליו, אומרים הוברר הדבר למפרע שכך התקיים התנאי. שהרי לא גרע מספק וספק דרבנן לקולא.

ומשום כך לא יברך על העירוב, אם יש לו צד שאולו לא יבא כלל החכם, שהרי ספק ברכות להקל.

הלכתא למשיחא

א. השוחט צריך שיקבל את כל דמו של פר

כבר התבאר לעיל דף מה: שצריך להתכוין לכתחילה לקבל כל הדם⁷, כיצד הוא עושה אוחז הסימנים בידו ומוציאן עם הורידין לתוך המזרק, ושוחט שנים או רוב שנים כדי שיתקבל הדם כולו בכלי, ומגביה הסכין למעלה כדי שלא ירד הדם מעליה אלא מן הצואר, ודם שבסכין מקנחו בשפת המזרק. ובדיעבד שלא נתקבל כל הדם אלא רק מקצתו אינו מעכב⁸.

הלכה למעשה והלכתא למשיחא

ב. הניח דם השעיר ונטל דם הפר

כבר התבאר לעיל דף נג: שאחר שהזה מדם השעיר בקודש הקדשים יוצא ומניחו על הכן, אחר כך נוטל דם הפר מעל הכן ומזה ממנו על הפרוכת כנגד הארון שמונה הזיות ומניח דם הפר, ונוטל דם השעיר ומזה ממנו על הפרוכת כנגד הארון שמונה הזיות. וטעם הדבר שאם יטול דם הפר קודם שמניח דם

ולומר שאם יודע שכך הוא הבירור יחול כך ואם יודע הבירור באופן אחר יחול באופן אחר, וקנין ודאי הוא, שהרי אמר לצד החכם יקנה לי הערוב, והחכם כבר בא קודם הקנין.

⁷ רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פרק ד הלכה ה

⁸ לה"מ והר המוריה בפסולי המוקדשין שם.

הלכתא למעשה ולמשיחא בדרה היומי מסכת יומא

השעיר צריך ליטול בשמאל, ולכן מוטב להניח דם השעיר תחלה כדי שיטלו בימין⁹. וי"א¹⁰ שמעם הדבר משום שאין עושין מצוות הבילות הבילות.

לפיכך לדעה השניה ביום שיש בו שני כשמוציא שני ספרי התורה מהארון לקרות בהם, אין מוציאין שניהם כאחד¹¹ אלא מוציאין השני רק לאחר שמחזירין הראשון וכשם שנהג הכהן הגדול בדם הפר והשעיר. ולדעה השניה אין חוששין בזה משום מצוות הבילות הבילות שאינו אלא ההוצאה¹² ולא קיום המצוה¹³. ומוציאים שניהם כאחד כדי למנוע טירחא דציבורא¹⁴ ומוסרין הספר למי שהוא שם על הבימה להחזיקו עד שיגיע זמן קריאת המפטיר, ואין מסלקים הספר הראשון עד שיניחו השני. וכן נהגו.

הלכתא למשיחא

ג. כשם שמזה לפני לפני כן מזה בהיכל... וכשם שלפני לפני... מדם השעיר כן מזה בהיכל

הכהן הגדול ביום הכפורים מזה בהיכל¹⁵ על הפרוכת מדם הפר שמונה, אחת למעלה ושבע למטה שכך נאמר בדם הפר על הכפורת ולפני הכפורת, ומונה כדרך שמונה בפנים, וחוזר ומזה מדם השעיר כן על הפרוכת שמונה הזיות אחת למעלה ושבע למטה, שנאמר בדם השעיר ועשה את דמו כאשר עשה לדם הפר, ומונה כדרך שמונה בפנים.

⁹ מגן אברהם סימן קמ"א ס"ק יא, אך אין חוששין למצוות הבילות הבילות כיון שאינו אלא מניחו ואינו מקיים המצוה באותה העת.

¹⁰ מג"א שם בדעת הירושלמי

¹¹ בד"מ קמ"א הביא שבירושלמי איתא שאין להוציא השניה מהארון עד שמחזיר הראשונה למקומה וכ"כ במ"ס פי"א ואנו אין מנהיגו כן אלא מוציאין שניהם בבת א' ואין מסלקין וכו' ובמג"א שם הקשה צ"ע דמנ"ל למיעבד דלא כירושלמי ועוד דבגמ' דילן ביומ' דף ג"ו איתא ההוא דנחית קמיה דרבא ואמר נטל דם הפר והניח דם השעיר וא"ל אימא הניח דם השעיר ונטל דם הפר אם כן הרי לך דצריך שיניח הראשונה קודם ואחר כך ליטול הב'.

¹² מ"ב שם ס"ק כה

¹³ ועיין פרי מגדים אשל אברהם שם כתב סברא אחרת "ומימא י"ל דהוה ביוש למצוה דם שעיר אם נוטל תחלה דם פר, מה שאין כן תורה א' מה שכתוב בזה כתוב בזה"

¹⁴ ומשמע מלשון האור זרוע בהלכות שבת סימן מ"ח להמעין, דאם רצו שלא להוציא כאחת אלא להוציא אחת שיניחו הראשונה על מקומה גם כן רשאים, ואפשר דנהגו כן משום טרחה דציבורא, עיין קרבן עדה בירושלמי סוטה פרק ז' שער הציון שם ס"ק ל

¹⁵ רמב"ם הלכות עבודת יום הכיפורים פרק ג' הלכה ה'

הלכתא למעשה ולמשיחא בדרה היומי

מסכת יומא